

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет філології та журналістики
Кафедра полоністики і перекладу

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента
ТИПОЛОГІЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ПОМИЛОК
(на матеріалі польської та української мови)

підготовки МАГІСТРА
галузі знань 03 Гуманітарні науки
спеціальності 035 Філологія

Освітньо-професійної програми
Мова та література (польська). Переклад

Луцьк – 2024

Силабус вибіркового освітнього компонента «Типологія перекладацьких помилок (на матеріалі польської та української мови)» підготовки магістра, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія, за освітньо-професійною програмою Мова та література (польська). Переклад.

Розробник: Цьолик Н. М., кандидат філологічних наук, доцент кафедри полоністики і перекладу

Погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми

проф. Сухарєва С. В.

Силабус вибіркового освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри полоністики і перекладу
протокол № 2 від 05 вересня 2024 року

Завідувач кафедри:

проф. Сухарєва С. В.

1. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	галузь знань 03 Гуманітарні науки спеціальність 035 Філологія освітньо-професійна програма Мова та література (польська). Переклад підготовки магістра	Вибірковий
Кількість годин /кредитів 120 / 4		Рік підготовки 1
		Семестр 1
ІНДЗ: немає		Лекції - 10
		Практичні 14 год.
		Лабораторні -
		Самостійна робота - 88 год.
		Консультації 8 год.
Польська та українська мова викладання		Форма контролю: залік

2. Інформація про викладача

Цьолик Наталія Миколаївна
 Кандидат філологічних наук
 Доцент кафедри полоністики і перекладу
 +380507191360, tsolyk.natalija@vnu.edu.ua
 Дні занять <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

3. Опис освітнього компонента

Анотація курсу. Предметом ОК є аналіз типових помилок у процесі українсько-польського перекладу, притаманних носіям однієї зі слов'янських мов, та формування практичних навичок перекладу.

Пререквізити. Для вивчення ОК «Типологія перекладацьких помилок (на матеріалі українсько-польських та польсько-українських перекладів)» здобувач освіти повинен освоїти матеріал з таких ОК: «Техніка перекладу», «Загальне мовознавство». Окрім того, мати базовий рівень знання польської мови, для здійснення та аналізу перекладу.

Постреквізити. Знання, навички й уміння, які отримує ЗО у ході засвоєння ОК «Типологія перекладацьких помилок» дадуть можливість працювати перекладачем та виконувати польсько-український/ українсько-польський переклад різних видів, а також редагувати тексти перекладів, виконані іншими перекладачами.

Мета і завдання освітнього компонента. Метою ОК «Типологія перекладацьких помилок» є ознайомлення з типологією перекладацьких помилок, яких припускаються філологи під час виконання різних видів перекладу, та практичне освоєння теоретичного матеріалу задля уникнення перекладацьких помилок.

Основними завданнями вивчення ОК є формування у студентів теоретичних знань та практичних вмінь здійснювати українсько-польський та польсько-український переклад текстів різних стилів.

Результати навчання (компетентності).

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності

ЗК: Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК: Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК: Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК: Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності

ФК: Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

ФК: Здатність застосовувати на практиці здобуті філологічні знання та перекладацькі уміння в умовах реалізації програми подвійного диплому, дуальної освіти, інших видів академічної мобільності.

ФК: Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

Програмні результати навчання

ПРН: Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.

ПРН: Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів.

ПРН: Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПРН: Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації).

4. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам.	Конс.	*Форма контролю/Бали
Змістовий модуль 1.						
Теоретичні засади дослідження перекладацьких трансформацій.						
Тема 1: Підходи до визначення перекладу і одиниці перекладу.						
Поняття тексту, білінгвізму та фонових знань.	3		1	2		ДС/ТР/2
Роль та місце перекладу в розвитку людської цивілізації. Провідні перекладознавці та школи.	2			2		РМГ/ІРС
Роль словників у перекладацькій діяльності.	5		1	4		ДС/ІРС/Т/2
Тема 2. Технічні прийоми перекладу.						
Порівняльна стилістика як теоретична база перекладознавства.	2			2		ІРС
Прийоми прямого перекладу (запозичення, калька, дослівний переклад).	5	1		4		РМГ/ІРС/1
Прийоми непрямого перекладу (транспозиція – заміна частини мови, модуляція – зміна точки зору, еквіваленція – заміна прислів'їв іншим чином, адаптація – заміна ситуації, що описується).	6	1		4	1	РМГ/ІРС/1
Тема 3. Перекладацька діяльність, етика перекладача. Сучасні технології в перекладі.						
Психолінгвістичні характеристики особи перекладача.	6		1	4	1	РМГ/ДС/ТР/2
Релятивність процесу перекладу та фахова компетенція перекладача.	5	1		4		ІРС/1
Система автоматизованого перекладу. Принципи роботи системи.	7	1		6		ІРС/Т/3
Використання хмарних інформаційних систем у перекладі.	7		1	6		ТР/РМГ/Т/2

Контрольна робота № 1						20
Разом за змістовим модулем 1	48	4	4	38	2	14
Змістовий модуль 2.						
Класифікація перекладацьких помилок.						
Тема 4. Помилки, спричинені інтерферентним впливом слов'янських мов						
Механічний підбір міжмовних відповідників.	5		1	4		ДС/ТР/3
Кальки зі слов'янських мов.	6	1		4	1	ІРС/Т/2
Тема 5. Помилки, що викликані нерозумінням мікро- та макроконтексту в ході перекладу полісемічних слів						
Переклад окремих лексичних одиниць і екстралінгвального контексту.	7	1		6		РМГ/ДС/1
Тема 6. Помилки, спричинені тим, що під час перекладу надається перевага предметно-логічному еквіваленту без урахування його конотації.						
Семантичний обсяг значення лексеми.	5		1	4		РМГ/ДС/2
Домінанта синонімічного ряду.	6		1	4	1	ДС/Т/2
Тема 7. Помилки перекладу, які пов'язані з невмінням застосовувати прийоми лексичних трансформацій.						
Формальні еквіваленти лексем.	4	1		2	1	ДС
Можливості контекстуальної сполучуваності.	3		1	2		ДС/Т/2
Тема 8. Помилки, викликані неправильним перекладом національно маркованої лексики й етнофразеології.						
Слова-реалії та їх переклад. Переклад інтернаціоналізмів та псевдоінтернаціоналізмів.	6	1	1	4		ДС
Механічне перенесення ідіоматичної конструкції.	3		1	2		ІРС/ДС/2
Тема 9. Помилки, викликані недостатнім словниковим запасом питокої української лексики.						
Зловживання запозиченнями.	3		1	2		ІРС/ДС/2

Національний і регіональний варіанти мови.	4		1	2	1	ДС/ Т/ 2
Контрольна робота №2						20
Разом за змістовим модулем 2	52	4	8	36	4	18
Змістовий модуль 3.						
Критерії оцінювання перекладу.						
Тема 10. Якість перекладу як головний критерій оцінювання перекладу.						
Проблеми еквівалентності і адекватності.	5		1	4		ІРС/ ДС/2
Розробка системи оцінювання якості перекладу.	6	1		4	1	РМГ/ ДС/3
Типологія перевірки якості перекладів.	9	1	1	6	1	ДС/ Т/3
Контрольна робота № 3						20
Разом за змістовим модулем 3	20	2	2	14	2	8
Всього годин / балів	120	10	14	88	8	100

**Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.*

5. Завдання для самостійного виконання

Самостійна робота ЗО включає: підготовку до практичних занять, підготовку теоретичних питань з ОК, виконання усних і письмових завдань, опрацювання основного й додаткового лексичного та граматичного матеріалу; систематизацію вивченого матеріалу для написання контрольних робіт, перекладів, підсумкових тестів, аудіювання і виконання завдань до прослуханих текстів. Усі завдання належить подати на перевірку у визначений НПП час, оформивши відповідно до вимог, що ставляться до такого виду робіт. При виконанні завдань рекомендуємо користуватися науковими працями, поданими у списку літератури, книжковими фондами кафедри полоністики і перекладу Волинського національного університету імені Лесі Українки та іншими достовірними джерелами.

1. Відтворення тексту за попередніми нотатками (з сучасного польського періодичного видання на вибір).

2. Опрацювання статті Ольги Гнатюк (Польський інститут) «Про значення польського перекладу „Від Малоросії до України”». Джерело: інтернет-журнал «Україна – Польща».

3. Рецензія на публікацію Віталія Радчука «Забобон неперекладності, або Чи під силу мові Тараса переклад цитат?» Джерело: часопис «Віче».

4. Компресія тексту з періодики (на вибір).

5. Переказ статті Олександра Чередниченка «Перекладацький доробок Григорія Кочура». Джерело: часопис «Всесвіт».

6. Доповідь на тему: «Екстралінгвістичні особливості перекладу художнього тексту».

7. Написання реферату іноземною мовою на основі публікацій «Художній переклад сьогодні – без В. Коптілова» (Джерело: Літфорум, автор – Ірена) і «Непоправна втрата» (Джерело: «Каменярь», автор: Роксолана Зорівчак).

8. Порівняння польських і українських повідомлень і оголошень. Складення тематичного словничка і оголошення у польську газету.

9. Порівняння польських і українських інструкцій. Складення тематичного словничка.

10. Порівняння польських і українських рекламних текстів. Складення тексту до польського рекламного агентства.

11. Порівняння польських і українських варіантів афіш, назв книг.

12. Робота з демоверсією програми Wordfast.pro.

13. Переклад програм та публікацій RMF FM24.

6. Оцінювання та підсумковий контроль

Навчальний процес та контроль його результатів здійснюється згідно з Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки.

ОК «Типологія перекладацьких помилок» містить один заліковий кредит, який оцінюється заліком. Складовими залікового кредиту є модулі, які відображають усі форми навчального навантаження студента: практичні заняття, самостійну роботу, підсумковий контроль.

Залік виставляється за умови, якщо студент виконав усі види навчальної роботи, які визначені силабусом дисципліни та отримав не менше 60 балів У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажанням підвищити рейтинг, студент може добрати бали під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час семестрового оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості – 100. Залік в усній формі, за умови дистанційного навчання – засобами Office 365 в команді Teams. Оцінка за освоєння ОК виставляється згідно шкали оцінювання.

Таблиця 3

**Шкала оцінювання знань ЗО з ОК,
де формою контролю є залік**

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

Увесь навчальний процес повинен відбуватися на засадах академічної доброчесності, справедливості, відповідальності за результати своєї роботи, довіри до усіх учасників дидактичного процесу, об'єктивності оцінювання, толерантності, соціальної та гендерної рівності. Максимальна кількість дозволених пропусків: 3 у кожному семестрі. Здобувач має можливість здати самостійно опрацьовані матеріали у разі пропусків з поважної причини (лікарняного, перебування на навчанні за кордоном тощо).

На основі Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки за рішенням кафедри полоністики і перекладу здобувачам освіти, котрі під час вивчення ОК «Типологія перекладацьких помилок» брали участь й досягли значних результатів у конференціях, олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт, підготовці наукових публікацій з перекладознавства, можуть присуджуватися додаткові (бонусні) 5 балів, які зараховуються як результати поточного контролю. При цьому загальна кількість балів за поточну роботу не може перевищувати 40 балів (*100 de forma контролю залік*).

Бонусні бали можна отримати за:

- 1) Публікація з перекладознавства у фахових вітчизняних чи зарубіжних виданнях або у виданнях, що зареєстровані у міжнародних наукометричних базах даних (окрім Google Академії) (3 бали за 1 одиницю);
- 2) Публікація з перекладознавства у нефахових виданнях (1 бал за 1 одиницю);
- 3) Призове місце у всеукраїнських чи міжнародних наукових конкурсах, олімпіадах з польської мови, перекладознавства, польської літератури (2 бали за 1 одиницю);
- 4) Призове місце у місцевих чи регіональних конкурсах, олімпіадах з польської мови, перекладознавства, польської літератури (1 бал за 1 одиницю).
- 5) Виступ на всеукраїнській чи міжнародній конференції (семінарі), присвяченій перекладознавству (1 бал за 1 одиницю).

Здобувач освіти лише раз під час навчання за ОПП «Мова та література (польська). Переклад рівень «Бакалавр» може скористатися з того чи іншого документа (сертифікат учасника, грамота, копія публікації і под.), котрий підтверджує право отримати бонусний бал.

Терміни підсумкового контролю, ліквідації академічної заборгованості визначені розкладом заліково-екзаменаційної сесії.

7. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Методичне забезпечення

1. Цьолик Н.М. Jak pisać pisma użytkowe i publicystyczne. Методичні рекомендації з польської мови (Частина I). Навчально-методичне видання. Луцьк: Друк П «Зоря плюс», 2013. 52 с
2. Цьолик Н.М. Jak pisać pisma użytkowe i publicystyczne. Методичні рекомендації з польської мови (Частина II). Навчально-методичне видання. Луцьк: Друк П «Зоря плюс», 2013. 58 с.
3. Цьолик Н.М. Збірник текстів та тестових завдань для індивідуальної роботи (польська мова). Навчально-методичне видання. Луцьк: Друк П «Зоря плюс», 2013. 60 с.

Література

1. Власова Т. І. Прийоми та засоби перекладу художньої літератури. Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2010. 104с
2. Галій Л. Типові помилки систем машинного перекладу. Фаховий та художній переклад: Теорія, Методологія, Практика: зб. наук. пр. [за заг. ред. А.Г. Гудманяна, С.І. Сидоренка]. Київ : Agrar Media Group, 2017. С. 99-103.
3. Кучер З. І., Орлова М.О., Редчиць Т.В. Практика перекладу. Вінниця : Нова книга, 2013. 504 с.

4. Пилипчук М. Л. Перекладацькі макростратегії відтворення національно культурного компоненту в аудіовізуальному перекладі. Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: зб. наук. праць. К.: Аграр Медіа Груп, 2017. С. 300-304.

5. Плетенецька Ю. Переклад банківської термінології засобами інтернаціоналізмів та псевдоінтернаціоналізмів. Фаховий та художній переклад: теорія методологія практика: зб. наук. праць / за заг. ред. А.Г. Гудманяна, С.І. Сидоренка. К.: Аграр Медіа Груп, 2017. С. 316–321.

6. Сітко А.В., Струк І.В. Адекватність та еквівалентність у перекладі мовних особливостей. Sciences of Europe. Прага (Чехія), 2016. Вип. 10 (10). С. 122-126.

7. Цьолик Н. Українські переклади «На високій полонині» Станіслава Вінценза. Київські полоністичні студії. Том XXXV. Київ, 2019. С. 397-401.

8. Цьолик Н. М. Особливості перекладу назв кінофільмів на польську мову. Актуальні проблеми міжкультурної комунікації: зб. матеріалів І Міжнародної науково-практичної конференції, 06 квітня 2022 року, Луцький національний технічний університет. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2022. С. 151-153.

9. Черноватий Л.М. Основи розробки системи вправ для навчання професійно спрямованого письмового перекладу. 2011. № 6-7 (16-17). С. 320– 329.

10. Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу як спеціальності: підручник для студ. вищих навч. закладів освіти за спеціальністю «Переклад». Вінниця: Нова книга, 2013. 368 с.

11. Presner, R., Tsolyk, N., Vanivska, O., Bakhov, I., Povoroznyuk, R., & Sukharieva, S. (2021). Cognitive and Semiotic Model of Translation. Postmodern Openings, 12(3Sup1), 125-142.

Інтернет-ресурси

1. Гудзь Н.О. Інтернет-дискурс: структурна специфіка та конститутивні ознаки [Електронний ресурс] Режим доступу : https://dokupdf.com/download/-2013-10-35-35-pp-5a03254ed64ab2b9bdf01516_pdf

2. Єфименко В. А. Класифікація перекладацьких помилок та її використання для оцінки якості перекладів [Електронний ресурс] Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Mikks/2011_33/169_173.pdf

3. Коломієць Н. В. Лінгвістичні особливості організації гіпертексту інтернет-новин (на матеріалі англійської мови) [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://disser.com.ua/content/31813.html#download>

4. Словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/>

5. <https://www.rmfm24.pl>

6. <https://www.wp.pl>

7. www.wlaczpolske.pl/

8. <https://jezyk-polski.pl/>

9. <https://wolnelektury.pl>

10. <https://sjp.pwn.pl/poradnia/>

11. <https://ukrpolnauka.wordpress.com>

12. <http://bo0k.net/index.php?p=achapter&bid=9909&chapter=1>

13. <https://monitorwolynski.com/pl>